

ECN 120 / ECN 122 – Sentrale begreper (makro/BNP-relatert)

Engelsk uttrykk	Norsk uttrykk	Forklaring
Gross domestic product (GDP)	Bruttonasjonalprodukt (BNP)	Verdien av alle varer og tjenester som leveres til sluttbruker minus verdien av innsatsfaktorer som brukes i produksjonen av sluttbrukergoder og -tjenester. Matematisk uttrykk: $BNP = \mathbf{p}^* \mathbf{q}^* - \mathbf{v}^* \mathbf{x}^*$, der \mathbf{p}^* er en vektor over markedspriser for sluttbrukergoder, \mathbf{q}^* er en vektor over omsatte mengder av sluttbrukergoder og -tjenester, \mathbf{v}^* er en vektor over markedspriser for mellomgoder/innsatsfaktorer og \mathbf{x}^* er en vektor over omsatte mengder av mellomgoder/innsatsfaktorer
Green domestic product	Grønt nasjonalprodukt	BNP + verdien av miljøgoder og tjenester. Naturressurser/lagerressurser som brukes i produksjonen er allerede inkludert i verdien av mellomgoder/innsatsfaktorer, $\mathbf{v}^* \mathbf{x}^*$, og skal derfor ikke regnes med (\Rightarrow dobbelttelling, dvs. at estimatet for Grønt nasjonalprodukt blir for lågt). Prisen på miljøgoder må estimeres/hentes utafør markedene. Forurensninger er miljøgoder med negativ «pris» \Rightarrow grønt nasjonalprodukt \downarrow
Depreciation	Kapitalslit	Markedsverdien av produksjonskapitalen i foregående periode (år) minus verdien av produksjonskapitalen i inneværende år
Net domestic product (NDP)	Nettonasjonalprodukt (NNP)	BNP – kapitalslit (der d depreciation) $y = \mathbf{p}^* \mathbf{q}^* - \mathbf{v}^* \mathbf{x}^* - d$
Market goods	Markedsgoder	Varer og tjenester som kan omsettes i markeder. Dette krever at godet er rivaliserende og ekskluderende i forbruk.
Public goods	Kollektive goder	Varer og tjenester som ikke kan omsettes i markeder, dvs. goder som mangler eller ikke har en veldefinert markedspris. Dette skjer når godet ikke er ikke-rivaliserende og ikke-ekskluderende i forbruk. Kollektive goder må ikke forveksles med g (offentlige goder) i kostnadsutformelen for BNP: $y = c + i + g - m + e$
Consumer goods	Forbruksgoder	c i BNP-formelen $y = c + i + g - m + e$: varer og tjenester som sluttbruker mottar (gir sluttbruker nytte)
Investment	Investeringer	i i BNP-formelen $y = c + i + g - m + e$: ny produksjonskapital og vedlikehold av eksisterende prod.kap.
Government spending	Offentlig forbruk	g i BNP-formelen $y = c + i + g - m + e$: forbruk/tjenester som betales av det offentlig, kan omfatte både private (f.eks. privat verdi av helsestell) og kollektive goder (f.eks. felles verdi av helse som redusert smitte)
Imports	Import	m i BNP-formelen $y = c + i + g - m + e$: verdien av varer og tjenester som importeres
Exports	Eksport	e i BNP-formelen $y = c + i + g - m + e$: verdien av varer og tjenester som eksporteres
Trade surplus (deficit)	Handelsoverskudd (-underskudd)	$e - m > 0$: differansen i verdien av eksport og import. Når $e - m < 0$ snakker vi ofte om et handelsunderskudd (eller underskudd på handelsbalansen med utlandet)

ECN 120 / ECN 122 – Sentrale begreper (markedsrelatert)

Engelsk uttrykk	Norsk uttrykk	Forklaring
(Aggregate) demand	(Samla) etterspørsel	$E(p)$: den samla etterspørselen i økonomien for ett gode, dvs. den samla etterspørselsfunksjonen for alle forbrukerne i økonomien: <ul style="list-style-type: none"> rivaliserende goder (den ene forutsetninga for veldefinerte markedspriser): horisontal summering av individuelle etterspørselsfunksjoner (betalingsvilje) ikke-rivaliserende goder (når andre har betalt, så er godet også tilgjengelig for meg så – gir ei interessant tilpasning der ingen/få betaler og godet blir tilbudt i for lite omfang = gratispassasjer-problemet): vertikal summering av betalingsvilje
(Aggregate) supply	(Samla) tilbud	$T(p)$: det samla tilbudet (produksjonen) for et gode. Består av individuelle produsenters tilbudsfunksjoner (som er den delen av den marginale kostnadsfunksjonen som ligger over de variable kostnadsfunksjonen)
Market equilibrium	Markedslikevekt	Den prisvektoren p^* som gjør at tilbud blir lik etterspørsel for de godene som er definert i mengdevektoren. For et enkelt gode p^* og q^* . Merk: $q_T = T(p^*) = E(p^*) = q_E = q^*$
Excess supply (demand)	Overflødig tilbud (etterspørsel)	En pris p' definerer tilbudt mengde, $q_T = T(p')$, og etterspørsel: $E(p') = q_E$. Overflødig tilbud når tilbud (etterspørsel) når: $q_T - q_E > 0$ (< 0)
Market (privat) goods	Markedsgoder (private goder)	Varer og tjenester som kan omsettes i markeder. Dette krever at godet er rivaliserende og ekskluderende i forbruk.
Public goods	Kollektive goder	Varer og tjenester som ikke kan omsettes i markeder, dvs. goder som mangler eller ikke har en veldefinert markedspris. Dette skjer når godet ikke er ikke-rivaliserende og ikke-ekskluderende i forbruk. Kollektive goder må ikke forveksles med g (offentlige goder) i kostnadsutformelen for BNP: $y = c + i + g - m + e$
Non-excludable (in consumption)	Ikke-ekskluderende (i forbruk)	Det er ikke mulig for den som har kjøpt godet å forhindre at andre bruker det \Rightarrow personer som ikke har betalt for godet kan også bruke godet
Non-rival (in consumption)	Ikke-rivaliserende (i forbruk)	Når en person har brukt goder, så kan andre ikke bruke godet (eks. halvliter med pils)
Club goods	Klubbgoder	Goder man må ha betalt en medlemsskapsavgift for å kunne bruke. Klubbgoder er ekskluderende i forbruk (kun de som har betalt medlemsskapsavgifta får bruke godet), men ikke rivaliserende i forbruk. Eks. på klubbgode: kabel-TV. Uttrykket kommer opprinnelig fra golfklubber (alle som er medlem for spille bak gjerdet, men er man innafor så forstyrrer mitt spill ikke andres spill – ei forutsetning som ikke er oppfylt for golfspill, men som er det for kabel-TV)

ECN 120 / ECN 122 – Sentrale begreper (mikrokløpinger 1)

Engelsk uttrykk	Norsk uttrykk	Forklaring
Marginal costs (of production)	Marginale kostnader (ved produksjon)	Kostnaden med å tilby (produsere) nok en enhet av et gode.
Total costs (of production)	Totale kostnader (ved produksjon)	Arealet under den marginale kostnadskurva
Average variable costs	Gjennomsnittlige variable kostnader	(Totale kostnader minus faste kostnader) delt på antall produserte enheter
(Individual) supply	(Individuelt) tilbud	Den delen av den marginale kostnadskurva som er over kurva for variable kostnader der denne krysser den marginale kostnadskurva.
Profits	Profitt	Totale inntekter minus totale kostnader ved et valgt produksjonsomfang
Producer surplus Rents	Produsentoverskudd Produksjonsrente	Arealet over den marginale kostnadskurva og under prislinja der denne krysser MC i valgt produksjonsomfang. Merknad: i moderne økonomi brukes ofte begrepet produksjonsrente. Årsaka til dette er at produsentoverskudd kun er et eksakt mål for verdiskapninga når ett gode produseres, eller at ekspansjonsvegen er lineær når fleire goder produseres)
Demand	Etterspørsel	Betalingsvilje for nok en enhet av godet
Consumer surplus	Konsumentoverskudd	Arealet over prislinja og under etterspørselskurva (for valgt konsum av godet. Merknad: i moderne økonomi brukes ofte begrepene <i>kompensert overskottsmål</i> eller <i>ekvivalent overskottsmål</i> . Årsaka til dette er at konsumentoverskudd kun er et eksakt velferdsmål når ett gode konsumeres, eller når preferansene er homotetiske.
Welfare loss Dead weight loss	Velferdstap Dødvektstap	«Triangelforma» område med en spiss i $\{p^*, q^*\}$ (den optimale markedslikevekta)og ei loddrett side for tilbudt mengde.

ECN 120 / ECN 122 – Sentrale begreper (mikroopplinger 2)

Engelsk uttrykk	Norsk uttrykk	Forklaring
Opportunity costs	Alternativkostnad	(Verdien av) det man må redusere produksjon av et gode for å produsere meir av et anna gode. Er kun definert for to eller fleire goder (der fritid kan ses på som et gode)
Reservation wage	Reservasjonslønn	Den minste lønna en person aksepterer for å gjøre en bestemt oppgave. Er et pengemessig mål på alternativverdien av tid.
Absolute advantage	Absolutt fortrinn	En aktør har et absolutt fortrinn over andre aktører viss aktøren bruker mindre tid/ressurser på å gjennomføre et prosjekt enn det andre aktører bruker
Comparative advantage	Komparativt fortrinn	En aktør har et <i>komparativt fortrinn</i> på et prosjekt over andre aktører viss alternativkostnaden for denne aktøren er lågere enn alternativkostnaden for andre aktører
Production possibility area	Produksjonsmulighetsområde	Mengdekombinasjoner av to eller fleire goder det er mulig å produsere ved en gitt ressursbruk
Production possibility frontier	Produksjonsmulighetsfronten	Alle punkt i produksjonsmulighetsområdet som er slik at det ikke er mulig å produsere meir av ett gode uten å produsere mindre av noen andre goder. Merknad: for fleire produsenter ofte ei konvekst krum linje i forhold til origo. Stinginga langs produksjonsmulighetsfronten er lik alternativkostnaden.
Technical efficiency	Teknisk effektivitet	Alle punkter på produksjonsmulighetfronten
Economic efficiency	Økonomisk effektivitet	Det punktet på produksjonsmulighetsfronten som som tangeres av prislinja (dvs. der alternativkostnaden er lik alternativverdien)
Absolute advantage	Absolutt fortrinn	En aktør har et absolutt fortrinn over andre aktører viss aktøren bruker mindre tid/ressurser på å gjennomføre et prosjekt enn det andre aktører bruker
Comparative advantage	Komparativt fortrinn	En aktør har et <i>komparativt fortrinn</i> på et prosjekt over andre aktører viss alternativkostnaden for denne aktøren er lågere enn alternativkostnaden for andre aktører